Simon Robič v slovenski paleontologiji

mag. Matija Križnar, kustos
Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 1000 Ljubljana
mkriznar@pms-lj.si

"In kako lepe so te okamenine! Človek kar strmi jih videti in se jih kar nagledati ne more."

Simon Robič v pismu prijatelju Jožefu Stussinerju, leta 1882 (Kos, 1925)

Prirodoslovec. (S. Robič.)

Simon Robič (11.2.1824 - 7.5.1897)

Simon Robič se je rodil v Kranjski Gori in šolal v Ljubljani. Svojo prvo službo je opravljal v Metliki od koder je bil kasneje premeščen še v Loški potok, Dob, Predvor, Borovnico in Šenčur (nekoč Št. Jurij pri Kranju). Od leta 1874 je služboval na Šenturski Gori, od koder je imel pogled na Tunjiško gričevje in Kamniško-Savinjske Alpe. V prostem času je prehodil mnogo gora in gričev v okolici Kamnika, o čemer je mnogokrat poročal v takratnih dnevnih časopisih. Čeprav duhovnik je bil po srcu naravoslovec in zaveden Slovenec, ki se ni pustil motiti in je pisal v slovenščini.

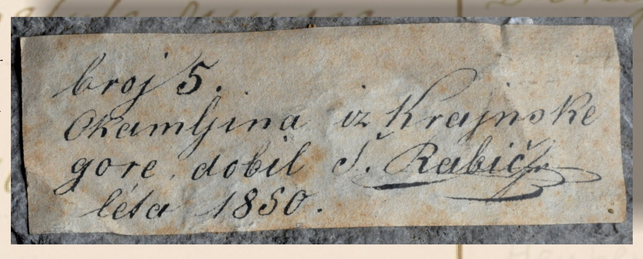

Etiketa na edinem ohranjenem primerku, ki ga je našel Simon Robič v Kranjski Gori. Hrani Prirodoslovni muzej Slovenije. Foto: Matija Križnar

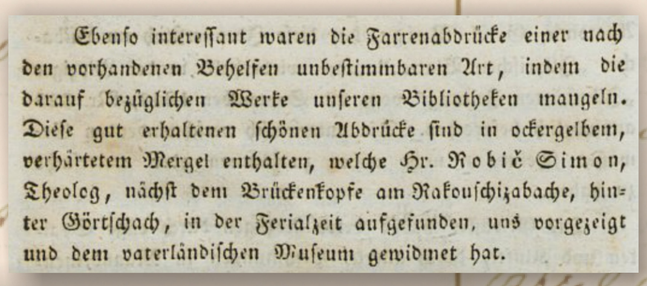

Ebenso interessant waren die Farrenabdrücke einer nach den vorhandenen Behelfen unbestimmbaren Art, indem die darauf bezüglichen Werke unseren Bibliotheken mangeln. Diese gut erhaltenen schönen Abdrücke sind in ockergelbem, verhärtetem Mergel enthalten, welche Hr. Robič Simon, Theolog, nächst dem Brückenkopfe am Rakouschizabache, hinter Görtschach, in der Ferialzeit aufgefunden, uns vorgezeigt und dem vaterländischen Museum gewidmet hat.

Eden prvih zapisov o najdbah fosilov Simona Robiča iz leta 1849, objavljenem v Ilirskem listu.

Lobanja jamskega medveda iz Mokriške jame, ki jo je verjetno našel Simon Robič leta 1877, ko je jamo obiskal. Zapis o obisku Mokriške jame je Robič tudi napisal prispevek v Novicah. Lobanjo hrani Prirodoslovni muzej Slovenije. Foto: Matija Križnar

Robičevi prvi fosili

Še do pred kratkim je veljalo, da naj bi Robič zbiral fosile le ko je služboval na Šenturski Gori (največ med leti 1880-1884). V Prirodoslovnem muzeju Slovenije smo ob pregleru starih zbirk našli primerek fosila na katerem je bil listič z napisom: "broj 5. Okamljina iz Krajnske gore. dobil Š. Rabič leta 1850". Ta najdba je pomenila, da je Robič zbiral fosile že za časa študija.
Z nadaljnim iskanjem smo našli še druge pisne vire. Že iz leta 1849 izhaja zapis o Robičevi najdbi fosilov pri Goričanah, ki ga najdemo v Ilirskem listu (Illyrisches Blatt, št. 85, 23. oktober 1849). O isti najdbi poročajo tudi na Dunaju v takratnih poročilih Mittheilungen von Freunden der Naturwissenschaften in Wien (Februar, št. 2, 1850).
V muzejski publikaciji Jahresheft des Vereines des krainischen Landes-Museums iz leta 1858 navajajo med podarjenimi predmeti tudi fosilne zobe iz okolice Moravč ("Haifischzähne aus der Umgebung von Moräutsch.") in primerek kamnine z odtisom školjke ("...eines Pectiniten") iz Metlike (" ... Möttling in Unterkrain."). Vse te fosile je nabral Simon Robič ("...herrn Pfarrcooperator Simon Robič.").
Leta 1870 je časopis Laibacher Zeitung objavil seznam primerkov, ki so bili podarjeni v Deželni muzej (med majem 1866 in majem 1870). Pod številko 44 najdemo zapis: "... von herrn Simon Robič, pfarrcooperator in St. Georgen: Nichtbestimmbare Petrefacte der Gutensteinerkalke aus Umgebung von Franzdorf." Iz zapisa je razvidno, da je Robič nabiral triasne fosile tudi v okolici Borovnice, kjer je služboval.
Ko je Simon Robič služboval že na Šenturski Gori je leta 1877 obiskal tudi Mokriško jamo, kjer je našel in nabral kosti jamskih medvedov. Med ostanki je bila tudi zanimiva lobanja, ki jo je Robič sicer pripisal divjemu prašiču. Kasneje se je izkazalo, da je to le manjša lobanja jamskega medveda in je danes shranjena v Prirodoslovnem muzeju Slovenije.

Originalni listič z Robičevo pisavo in primerka miocenskih zob morskih psov iz Tunjiškega gričevja
Hrani Prirodoslovni muzej Slovenije. Foto: Matija Križnar in Miha Jeršek

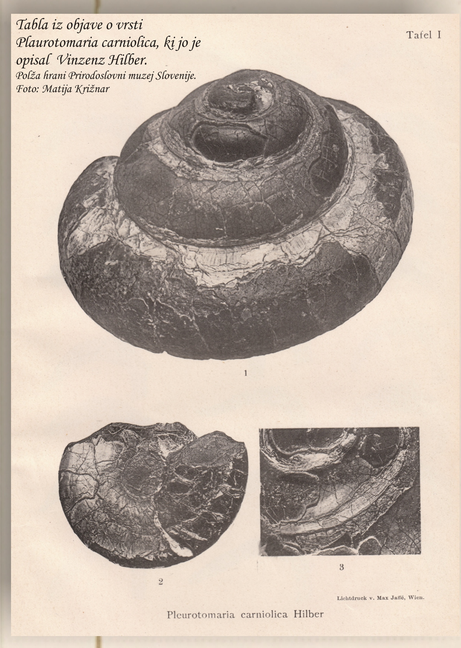

Tabla iz objave o vrsti Plaurotomaria carniolica, ki jo je opisal Vinzenz Hilber.
Polža hrani Prirodoslovni muzej Slovenije.
Foto: Matija Križnar

Med Šenturško goro in Sidrežem steguje se Dobliški jarek, po katerem mala rojca, Doblica imenovana, šumlja. Ta jarek je za prirodoljuba v mnogem obziru jako zanimiv; zlasti se nahaja po njem v neogenih tercijarnih nasadih veliko prav dobro ohranjenih okamljenih morskih polžev in školjk, nekaj listnih vtiskov in zobje morskega volka (Haifischzähne). Naj le memogredé opomnim, da sem jih tu in v bližnji okolici uže blizo 100 pasem (špecij) ali pa še več do zdaj nabral in še vedno kaj novega dobivam, in kakor hitro pozvem imena vseh, nameravam pozneji popisati to okolico ter njih imena razglasiti po „Novicah", se ve, če mi bodo hotele kak predaljček za to odločiti. *)

O najdbah fosilov in nahajališčih je Simon Robič pogosto pisal tudi v Novicah. Zapis na sliki opisuje najdbe zob morskih psov, ki jih je našel ob potoku Dobličč.

Robičevo zbiranje v okolici Kamnika

Največ fosilov je Simon Robič zbral med službovanjem na Šenturski Gori, predvsem med leti 1880 in 1885. Tako je 1880 v pismu svojemu prijatelju Josefu Stussinerju napisal: "...in kako lepe so te okamnine! Človek kar strmi jih videti in se jih kar nagledati ne more,". Tunjiške fosile je glede na zapise zbiral po celotnem Tunjiškem gričevju. Poleg množice polžev in školjk je našel tudi fosilne zobe morskih psov. Prvi je našel tudi znamenita "kranjska" fosila - rakovico Tasadia carniolica in polža "Pleurotomaria" carniolica. Zanimanje za fosile je kasneje uplahnilo in že leta 1889 je z vso vmeno zbiral in proučeval mahove in glive.
Svoja odkritja je Robič delil z mnogimi takratnimi geologi in paleontologi. Tako ga je poleti 1880 obiskal Rudolf Hoernes, takratni profesor geologije na graški univerzi. Nekaj let kasneje ga je obiskal tudi paleontolog Vinzenz Hilbert in tudi Friedrich Teller, ko je raziskoval v okolici Kamnika.

Listič z zapisom Cancer carniolicus, kaže da je nastal po letu 1884, ko je bila vrsta določena. Prav te rake je odkril Robič med Tunjicami in Kamnikom.
Foto: Matija Križnar

Miocenski školjki iz Robičeve zbirke.
Foto: Miha Jeršek

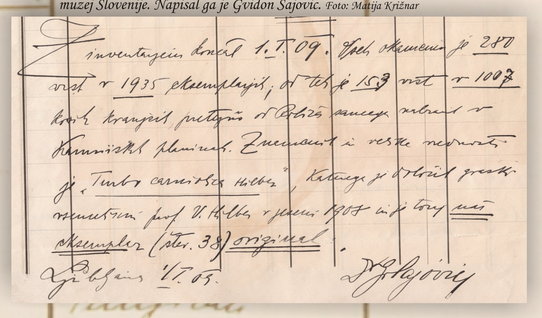

Originalni zapis v inventarni knjigi Robičeve zbirke, ki jo hrani Prirodoslovni muzej Slovenije. Napisal ga je Gvidon Sajovic. Foto: Matija Križnar

Ohranjene Robičeve zbirke fosilov

Od Robičevih naravoslovnih zbirk sta ohranjeni le še dve s paleontološko vsebino. Manjša zbirka fosilov je shranjena v Gimanziji Novo mesto, drugo večjo pa hrani Prirodoslovni muzej Slovenije. Ta zbirka fosilov je bila odkupjena od Simona Robiča proti koncu leta 1893, po daljših dogovarjanjih in iskanju denarja za odkup. Prvotno je zbirka fosilov štela 309 vrst od tega 166 iz Kranjske predvsem iz okolice Tunjic pri Kamniku (Müllner, 1894). Verjetno se je ta zbirka zmanjšala ali izgubila saj jo je leta 1908 pregledal tudi Gvidon Sajovic in naštel 280 vrst s 1935 primerki.

Literatura in viri:*
Cimerman, F. 1984: Plaurotomaria carniolica kranjski polž, ali res?. - Proteus, 47, 2, 51-52.
Benedik, M., Vile, M., Mlinar, J. 2008: Naši znameniti rojaki. - Župnijski urad Kranjska Gora, 93 pp.
Božič, D. 2011: O okostju jamskega medveda in lobanji divjega prašiča iz Mokriške jame. V: Toškan, B. (ured.): Drobci ledenodobnega okolja. Zbornik ob življenjskem jubileju Ivana Turka, Opera Instituti Archaeologici Slovenia, 21, 267-274.
Deschmann, C. 1858: Zweites Jahresheft des Vereins des krainischen Landes-Museums. - Društvo kranjskega deželnega muzeja.
Haidinger, W. 1850: Berichte über die Mittelungen von Freunden der Naturwissenschaften in Wien, 2, 55-56.
Kos, F. 1925: Prirodopisec Simon Robič. - Glasnik muzejskega društva za Slovenijo, 4-6, 69-77.
Križnar, M. 2011: Robičev prvi fosil?. - Proteus, 73, 9-10, 421-422.
Mikuž, V., Vidrih, R., Pavlovec, R., Škedelj Petrič, A. 1998: Seidlova geološka zbirka. - Gimnazija Novo mesto, 159 pp.
Müllner, A. 1894: Die Sammlungen des Landesmuseums. - Argo, 3, 22-23.
Zessin, W, Žalohar, J., Hitij, T. 2008: A new dragonfly (Insecta, odonata, Libellulidae) of the Miocene (Lower-Sarmatian) of the Tunjice Hills, Slovenia. Virgo (Mittel. Des Entom. Vereins Mecklenburg), 11, 86-96.

* opomba - niso zajeti vsi literarni viri.

Slikovna podloga za plakat: List iz inventarne knjige zbirke fosilov Simona Robiča, ki jo hrani Prirodoslovni muzej Slovenije. Foto: Ciril Mlinar Cic

Oblikovanje plakata: Matija Križnar
Tisk: Mojmir Stanojević, Prirodoslovni muzej Slovenije
Plakat pripravljen za 21. Posvetovanje slovenskih geologov, Ljubljana, marec 2013.